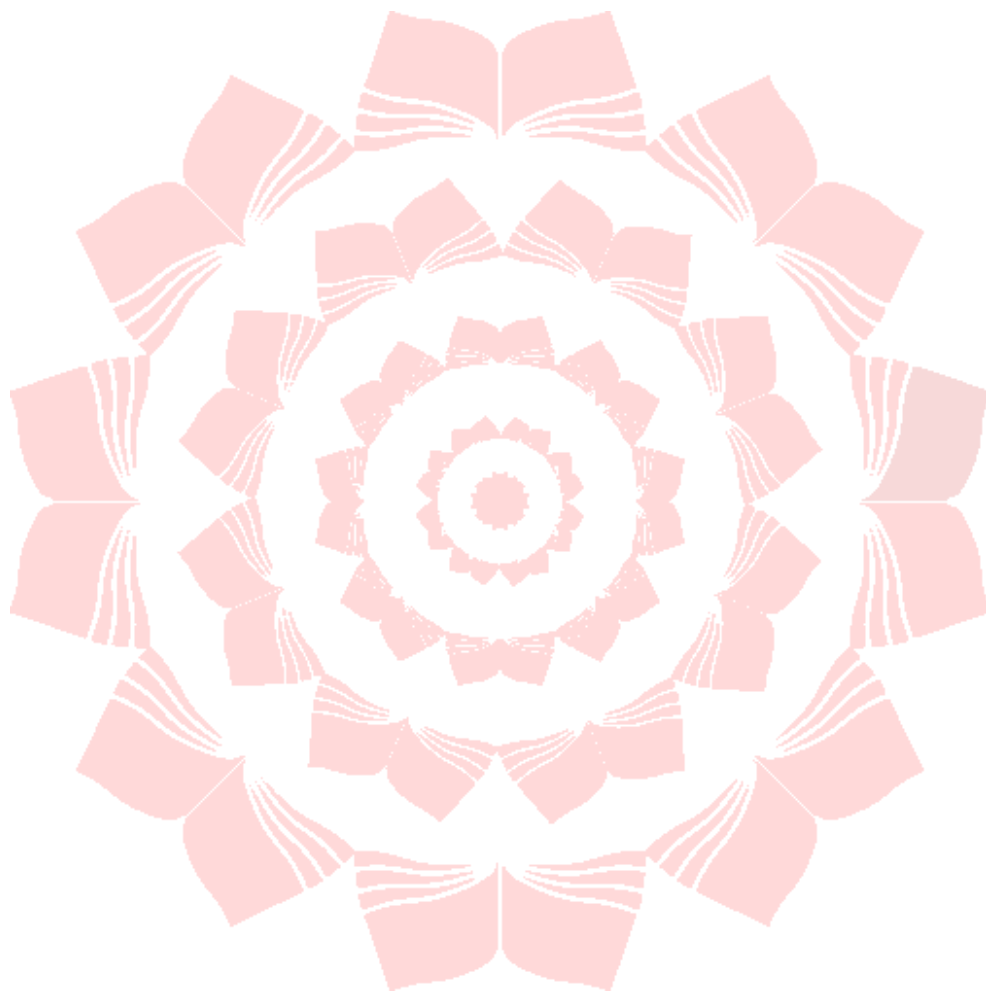
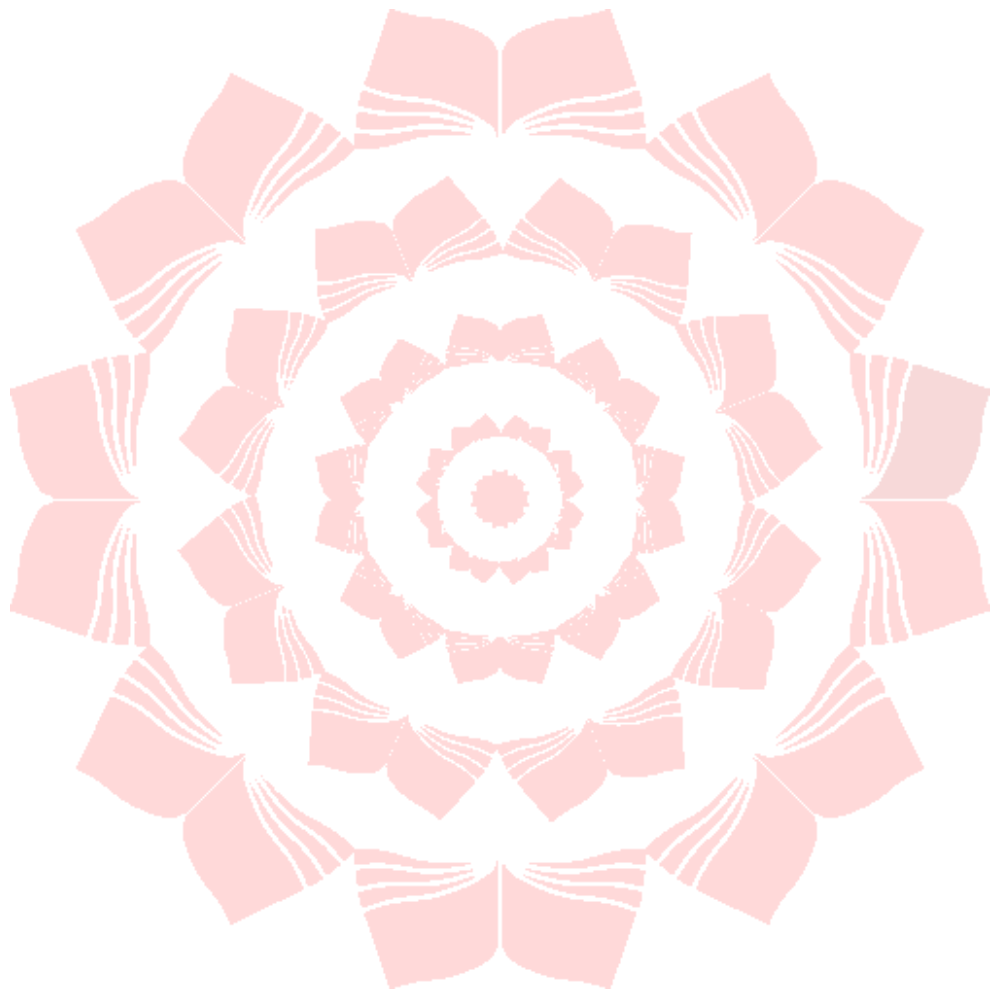

BIBLIOTECA R & R

Această carte a apărut cu
sprijinul financiar acordat de
Swedish Arts Council
(Consiliul Artelor din Suedia)

SVEN LINDQVIST

Mitul lui Wu Tao-tzu

Traducere din suedeză și prefață
de Raluca Boboc

Ratio et Revelatio

2026

Colecția *Biblioteca R & R* este coordonată de
Raluca Lazarovici Vereș

Redactare: Raluca Lazarovici Vereș
DTP: Gabi Giulușan
Copertă: Gabi Giulușan

Tipărit la Print Expert, România

Titlul original: *Myten om Wu Tao-tzu*
© Sven Lindqvist, 1967

Published by arrangement with Agence littéraire Astier-Pécher
ALL RIGHTS RESERVED

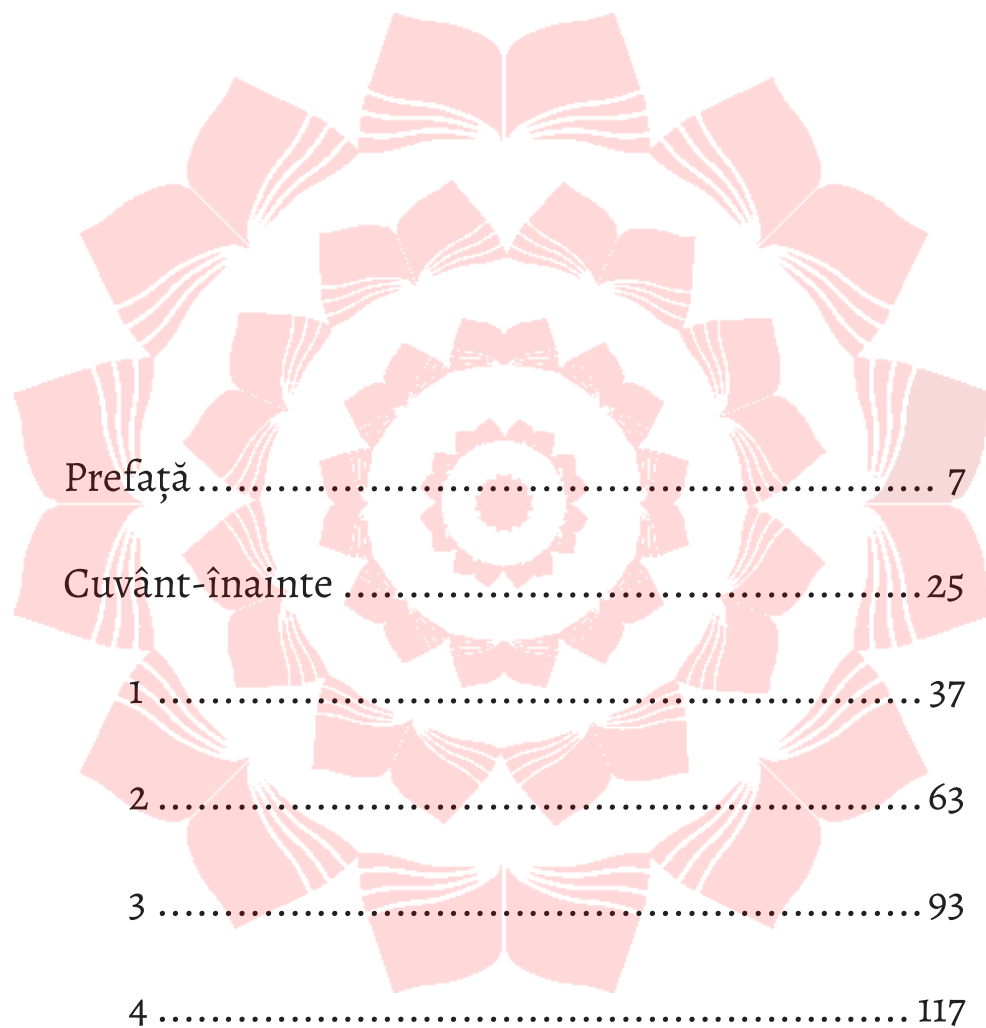
Copyright © Ratio et Revelatio, 2026

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
LINDQVIST, SVEN

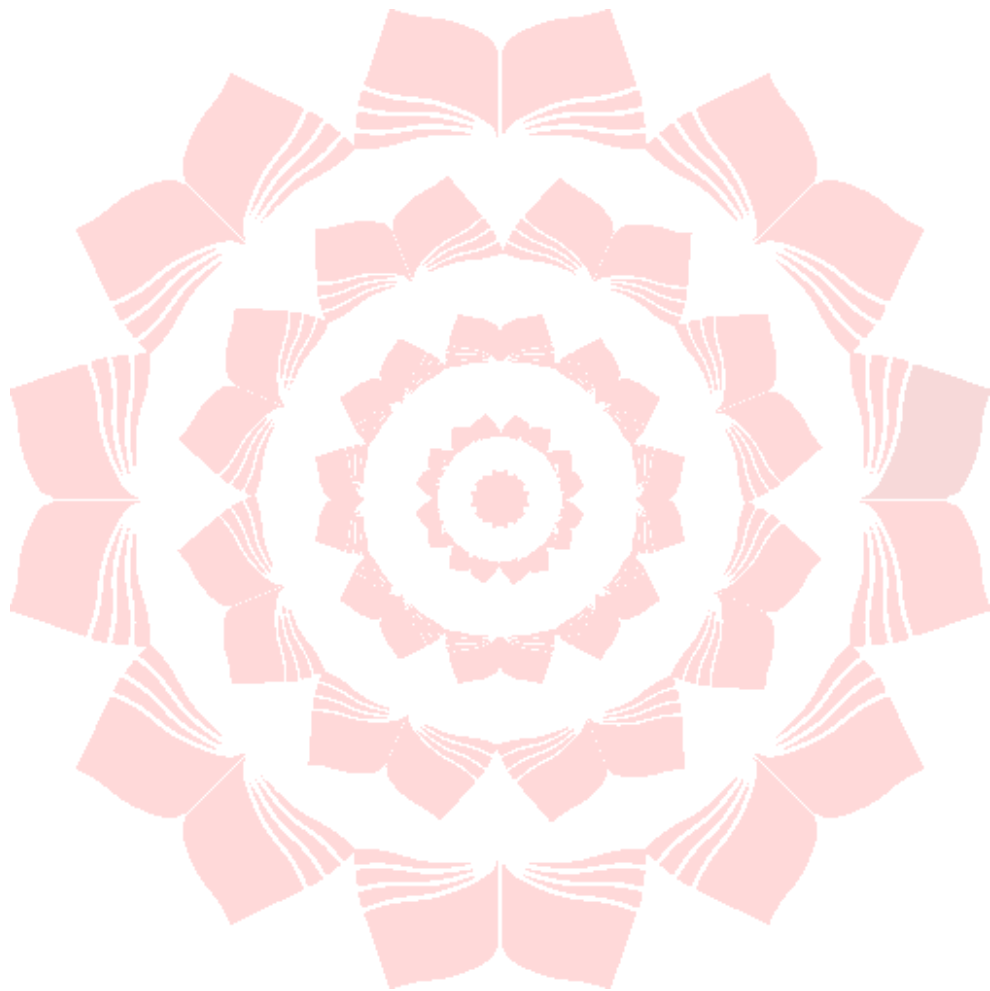
Mitul lui Wu Tao-tzu / Sven Lindqvist ; trad. de Raluca
Boboc. - Oradea : Ratio et Revelatio, 2026
ISBN 978-630-6657-46-9
I. Boboc, Raluca (trad.)
821.113.6

Editura Ratio et Revelatio
Str. Sofiei nr. 3, Oradea, Bihor, România, 410183
e-mail: office@ratioetrevelatio.com
www.ratioetrevelatio.com

Cuprins

Prefață.....	7
Cuvânt-înainte	25
1	37
2	63
3	93
4	117

Prefață

Mitul lui Wu Tao-tzu, prima carte a lui Sven Lindqvist oferită în traducere cititorului de limba română, publicată în 1967, și de atunci retipărită constant în Suedia, nu este un studiu dedicat mitologiei, ci e o scriere pronunțat autobiografică, care aduce împreună analiza literară și critica socială, lirica și reportajul, meditația și politica. Revizitând călătoriile autorului în China și India, și cugetarea sa asupra caligrafiei chineze, artei, democrației indiene, armelor afgane, asupra personajelor și destinului marelui scriitor german Herman Hesse pe fundalul Europei anilor 1940 și, prin toate acestea, problematizând opțiunile intelectualului pus să aleagă între retragerea în artă și implicarea politică, cartea este un text eclectic, polifonic, s-ar putea spune, de filosofie, meditație asupra ideii de trezire morală, întâlnire a esteticii cu morala, criză existențială și nomadism, anatomie a unei prăbușiri interioare și artă a escapismului.

Autor de cărți de călătorie, reportaj, eseistică, autobiografie, critică literară, Sven Lindqvist este un scriitor suedez care și-a format un stil propriu, bazat pe îmbinarea eseului non-ficțional, documentar, cu pasaje lirice – rețetă aplicată celor mai variate teme posibile: călătoria,

dragostea, estetica, arta, literatura, colonialismul, consumerismul, neocolind nici subiectele controversate ale zilei. Iar scriitura reporterului Sven Lindqvist este cea a unui poet a cărui artă „intervine în reportaj dintr-odată, neașteptat”, după cum observă scriitorul și jurnalistul Stig Hansén („Reportern” în *Röster om Sven Lindqvist*, ABF, Stockholm, 2004). Odată cu formarea unui stil propriu, mai ales în cărțile de reportaj, povestitorul e condus de un patos moral din ce în ce mai puternic, iar pasajele lirice și personale, atunci când intervin în povestire, ajung să ocupe un loc tot mai vast. În mod evident, avem de-a face cu un documentarist de înaltă conștiință literară, atât în materie de stil, cât și de compoziție, cum descoperă și Peter Hansen în prezentarea pe care i-o face autorului pe portalul *Litteraturbanken* [Banca de literatură], marea bibliotecă digitală a literaturii suedeze – ea însăși o inițiativă a eternului călător Sven Lindqvist. În analiza pe care o dedică perspectivei narative din textele lui Lindqvist, Peter Hansen observă că *eul literar* (naratulul implicit) are nu doar standarde ridicate de onestitate și angajament personal, ci vădește și o abilitate aparte de a face cititorul să participe la procesul cunoașterii pe care *eul-erou* îl trăiește, și care este prezentat cu măiestrie retorică de *eul-narator*. Privite astfel, mai multe din scrierile lui Lindqvist sunt foarte aproape de ceea ce numim *bildungsroman*: *eul-erou*, inițial mai naiv și mai neștiutor, atinge la finalul operei nivelul de cunoaștere al *eului-narator* și este liber să povestească întâmplările prin care a trecut.

Sven Lindqvist, detalii bio-bibliografice

Sven Oskar Lindqvist s-a născut la 28 martie 1932 la Stockholm. Scriitor prolific, tradus în peste douăzeci de limbi, a fost în același timp autorul a treizeci și cinci de cărți, corespondent permanent al celui mai important cotidian suedez, *Dagens nyheter*, unde, începând din 1951, s-a ocupat săptămânal de pagina de cultură, profesor de literatură și un neobosit călător. Vechi coleg de liceu cu laureatul Nobel Tomas Tranströmer, el primește, în 1966, titlul de doctor în istoria literaturii de la Universitatea din Stockholm, cu o teză despre poetul simbolist suedez Vilhelm Ekelund, iar în 1979 i se acordă titlul de Doctor Honoris Causa al Universității din Uppsala.

În 1961, Sven Lindqvist este numit atașat cultural al Suediei la Peking, unde petrece doi ani alături de soția sa, reputata sinoloagă Cecilia Lindqvist. Căsătoria cu Cecilia, cu care va avea un fiu și o fiică, și împreună cu care va semna un număr de cărți, va dura până în 1986. Cea de-a doua soție, Agneta Stark, îi va fi alături din 1986 până la momentul când Sven se va stinge din viață, în Stockholm, la 14 mai 2019.

Lindqvist și-a trăit viața într-o perpetuă călătorie. Mereu cu mașina de scris în rucsac, însemnându-și zilnic, metodic, observațiile despre situația socială, economică și a mentalităților din China, India, Mongolia, Taiwan, Orientul Mijlociu, Africa, America de Sud. Pentru el, a călători corespundea nevoii omului de a respira: plecarea echivalând inspirației, iar întoarcerea acasă, expirației.

Așa cum explica adesea, a alege una sau alta era pentru el un lucru imposibil, imboldul inspirației fiind expirația, iar al expirației, a face loc unui nou început. Pentru el, cunoașterea spiritului unui loc nu înseamnă altceva decât a da curs chemării de a reveni și a persevera, până la atingerea unei înțelegeri mult mai profunde.

Debutul literar al autorului, realizat în 1955 cu *Ett förslag* [O propunere], bazat pe jurnalul perioadei primelor scrisori de dragoste către Ci, anunță un soi de program literar care dezvăluie, sub influența lui Thoreau, înclinația autorului pentru un nou tip de lirică: o poezie factuală, însoțită de meditații, aforisme și mini-eseuri. Tânărul scriitor își anunță deja drumul pe care îl va urma în întreaga sa operă: pornește de la propria persoană și de la contexte personale, portretizează trăiri formatoare fără a construi personaje sau probleme fictive, prelucrează materialul documentar și dilemele morale cu cea mai mare seriozitate, fără a recurge la trucuri literare, și elaborează însemnări din propriul jurnal, din caietele de notițe și scrisori, șlefuiind adevărate „poeme ale gândirii”. În toate acestea, *eul literar* (natorul implicit) devine un construct literar care nu poate fi în niciun caz ușor identificat cu Lindqvist. Arta, după cum explică el, e un experiment personal, legătura între scriitor și cititor, descoperire a lumii. „Important în artă nu e ce născociști, ci ceea ce vezi și înțelegi.”

Scriitura lui Sven Lindqvist a atins pentru prima dată un public internațional în anii '60, prin seria de reportaje din China maoistă, publicată de câteva mari cotidiane

occidentale, și apoi în formă de carte în 1963, sub titlul *Kina infrån* [China văzută din interior], tradusă ulterior în engleză *China in Crisis*. După perioada chineză și mai multe călătorii în Asia, scriitura lui capătă o amprentă politică clară: atitudinea critică față de imperialismul și rasismul societății occidentale, de-a lungul istoriei și în prezent. Recunoașterea internațională vine odată cu publicarea, în 1993, a cărții *Utrota varenda jävel*, tradusă în engleză *Exterminate all the Brutes*. Printre multele alte traduceri în engleză care se succed acesteia, se numără *Land and Power in South America*, în original *Jord och mark i Sydamerika*, *Terra Nullius, Dig Where You Stand*, în original *Gräv där du står*, *A History of Bombing*, în original *Nu dog du*, etc.

Prin stilul său documentarist, angajamentul politic și perspectiva larg internațională, Lindqvist rămâne pentru mulți un scriitor suedez tipic pentru literatura și dezbaterea socială a anilor 1960–70, deși el, așa cum punctează Hansen, e mai degrabă un precursor și un idol al intelectualității de stânga a acelor ani. Însă multe alte cărți, precum *Hemmaresan*, tradus în engleză *Journey Home*, sau *Ökendykarna*, tradus în engleză *Desert Divers*, sau *En älskares dagbok*, tradus în engleză *Diary of a Lover*, unele traduse, altele netraduse încă din suedeză, sunt totuși neașteptate incursiuni ale unui documentarist-poet în afara sferei sociale și politice, în zone dintre cele mai diverse, de la călătoria spirituală la Muntele Athos sau în deșertul saharian, până la explorarea universului cotidian al îndrăgostitului.

Stilul nu este însă singura constantă a scriiturii lui Sven Lindqvist. Mai există la el acea fertilă condiție a ceea ce am putea numi *auto-dislocare* (*self-displacement*) care îl conduce mereu și pretutindeni în cel mai profund dialog cu lumea.

Sven Lindqvist, un scriitor *auto-dislocat* (*self-displaced*)

Multe călătorii ale lui Sven Lindqvist în Asia, America de Sud și Africa au generat sute de pagini de text, reunite în volume care, încă din anii 1960, au fost imediat traduse și în limba engleză. Începând cu mutarea cuplului Lindqvist la Beijing în 1960, unele din cărțile lui Sven au fost ilustrate cu fotografiile Ceciliei. Așa este cazul volumului *Asiatisk erfarenhet* [Experiență asiatică], publicat în 1964, un volum ce reunește pagini despre călătoriile celor doi în India, Japonia, Mongolia și Formosa, pe parcursul celor trei ani în care cuplul a locuit în China (1961–1964). Experiența chineză este tratată separat în cărțile, semnate tot împreună, *Kina infrån* [China văzută din interior] din 1963 și *Kina nu: vad skulle Mao ha sagt* [China acum: ce ar fi spus Mao] din 1979.

Sven Lindqvist a fost unul din acei scriitori pe care i-am numit, într-o serie de articole publicate în ultimii ani despre autori scandinavi de călătorie, *auto-dislocați* (*self-displaced*), la care raportarea existențială la călătorie și înregistrarea contactului cu alteritatea devin vectori ai devenirii artistice. Este vorba, la el, de o dinamică ce

pare a-și avea originea într-un moment anume, trăit la scurt timp după studenție, pe care îl notează în chiar *Mitul lui Wu Tao-tzu*, descriindu-l ca pe o chemare a unui tărâm al vechilor tradiții sapiențiale: „Chineza se studia la Stockholm ca o limbă moartă. Era ca și cum ai păși într-o lume veche de cuvinte de înțelepciune pe hârtie de orez. Au râs de mine și m-au lăsat să mă zbat singur. Am luat trenul și am coborât la Peking, pregătit să înot ca un peștișor de aur într-o lume de picturi și de proverbe pe care le iubeam.”

Însă construirea treptată a acestei conștiințe a *auto-dislocării* (*self-displacement*) poate fi găsită mai degrabă în *Asiatisk erfarenhet* [Experiență asiatică], unde este urmărită o întreagă serie de poli ai alterității Indiei față de China, devenită a doua casă a cuplului Lindqvist. Sven dezbate forța religiei în India, analizând ceea ce numește „sfințenie cu forță”, condițiile progresului de acolo, misticismul nopții indiene și multele locașuri indiene ale păcii și adevărului, diferenții mari reprezentanți ai poporului, unitatea națiunii, frumusețea și realitatea Indiei, constatând: „India este țara conștiinței noastre. Când ne gândim la suferința lumii, vedem mulțimile înfometate ale Indiei în fața noastră. Simțim China ca o amenințare, iar India, ca o datorie. Fiecare din aceste moduri de raportare vine cu propria tentație de subiectivitate.”

Mijlocită de aceste contacte înnoitoare cu alteritatea, înmugurirea unei conștiințe a *auto-dislocării* (*self-displacement*) are loc pornind de la o serie de declanșări intros-

pective, care, la rândul, lor sunt prilejuite de comparațiile între China și India, noua și mai noua sau diferita și mai diferita realitate înconjurătoare. Această raportare la India prin comparație cu China anunță însă o conștiință mediată a *auto-dislocării* (*self-displacement*), care se citește progresiv din conștientizarea unei nevoi de a se lăsa absorbit de surplusul de intensitate cotidiană ce îl înconjoară: „În China mi-a trecut prin cap că poate ochii îmi erau inutil de mari. Dar în oglinda bărbierului indian, deveniseră două găuri mici și decolorate, care abia își mai meritau numele de ochi. Nu erau de ajuns. Nu puteau înțelege mai mult de a mia parte din această multitudine amețitoare, acest potop de realitate. Dar ceea ce au văzut îmi inspiră o dragoste care se întunecă până la deznădejde.”

În spatele măiestriei detaliului, în care excelează permanent, scriitura lui Lindqvist mărturisește practic o sete de imersare în aceste spații care mijlocesc înțelegerea realității într-un mod plinar: „Mă gândesc că nu am înțeles niciodată ce este realitatea înainte de a fi venit în India.” Însă în *Mitul lui Wu Tao-tzu* avem și o formulare propriu-zisă a unei opțiuni estetice a *auto-dislocării* (*self-displacement*), tâlcuită însă aici mai degrabă prin fuga de realitate și scăparea din închisoarea cotidianului în artă – un veritabil paradis estetic secular: „Visul de a păși în artă încă există. Dar ceea ce a fost cândva un mod de a urca devine acum o cale de scăpare.” Visul de a păși în artă, care a declanșat cu ani în urmă periplul asiatic al lui Sven Lindqvist, începe cu povestea pictorului din

dinastia Tang, despre care la începutul cărții se povestește că într-atât și-a privit pictura murală pe care tocmai o terminase până când dintr-odată, bătând din palme, porțile templului s-au deschis și l-au primit înăuntrul lor; a pășit la propriu în pictura pe care o realizase și a rămas definitiv acolo: „A te preda unei lumi mici. A urca în ea. A-ți crea o realitate în care să dispari.”

Mitul lui Wu Tao-tzu – jurnalul unei deveniri interioare

În spatele tuturor dialogurilor intertextuale, a pasajelor lirice și a ecourilor acestora în operele altor artiști, această carte spune povestea unei deveniri artistice: devenirea scriitorului Sven Lindqvist de la căutător al frumuseții și armoniei la scriitor angajat politic. Este vorba despre convertirea unei crez artistic. Sub influența lui Herman Hesse, Lindqvist a asimilat funcția artei cu o realitate în care poți să dispari cu totul, fapt exprimat simbolic prin pășirea într-o pictură – ca act de retragere din lume într-un paradis secular, estetic, absorbirea într-un abis în care urci în loc să cobori, sau în care cazi invers.

Dar contactul cu China lui Mao generează o stare de criză, chiar dacă nu duce la pierderea cu totul a credinței în actul creativ, inerent meritoriu și capabil a garanta suficiența preocupării estetice.

Abia vizitarea Indiei, pornind din China, va aduce un cutremur profund și o prăbușire interioară. Călătorind mult mai liber aici, Lindqvist asistă la evenimente